

MAROSVÉCS_RÉTEGEK
2015

szerzők

Novák Veronika
Rainer Anna
Varga Kata

konzulensek

Gaul Cicelle
Vasáros Zsolt

TARTALOMJEGYZÉK

Absztrakt	2-3
Bevezetés	4
Marosvécs	4-5
Római Limes	5-6
Előképek	6-8
Koncepció	8-9
Pavilonok	10
Összegzés	11
Források	11
Bibliográfia	11

ABSZTRAKT

A marosvécsi kastélykertben sajátságos helyzet alakult ki az idők során, ugyanis az egykori római castrum romjaira épült rá a Kemény kastély és annak angolparkja, majd gyümölcsöse. Ebben a helyzetben a romok feltárása, konzerválása nem jelentene megoldást, nem egy ilyen típusú régészeti park kialakítása a célunk. Helyette a római kor egykori jelenlétére szeretnénk felhívni a figyelmet, de absztraktabb formában.

A célunk egy új, strukturált layer megalkotása, amely állandóságot hoz a területen jelenlévő keszkesza állapotba. Fogódzkodó pontokat szeretnénk kialakítani a hajdani római kor hangulatát, szellemét megidézve. A feladatot játékosan, nem feltétlenül épületek emelésével oldjuk meg, hanem egy több elemből álló installáció felállításával, amely egyben információval is ellátja az embereket az alatta megbújó romokról. Fontos szempont számunkra, hogy megtaláljuk a kapcsolatot a különböző korosztályokkal, segítve számukra a megismerés és a befogadás folyamatát.

A tervezés során felvázolunk egy ideális állapotot is, amely a remélt jövőbeni birtokviszonyokat jeleníti meg. Ezen ideális állapot kialakulása még a jövő kódébe vész, ezért az installációval egy építészeti kezdeményezés is a célunk lenne, amely összekapcsolja az egymástól elszakított birtokrészeket, megidézi a római kor emberét, valamint elindítja a helyieket az átalakulás útján.

Előképként a párizsi Parc de la Villette-et /Robert Tschumi/ szeretnénk kiemelni. A park egy újfajta városrendezési kezdeményezés, mely vidám piros ritmust visz a szürke külvárosi rengetegbe. A 26 “follie” szabályos mátrixban elhelyezve kapcsolatot teremt a park egészével, azonban külön-külön is érvényesülnek az installációk, sajátos belső világot teremtve.

Szeretnénk olyan beavatkozást létrehozni, amely tiszteletben tartja a birtok jelenlegi használatát, azonban már finom utalásokat tesz a jövőbeni átalakítások felé.

Az általunk eszközölt beavatkozás átstrukturálja a kertet, helyet teremt a római világnak, amely eddig csak rejtőzött Marosvécsen.

Over the centuries unique events formed the garden of the castle of Marosvécs. Kemény castle was built over the ruins of a roman castrum. In this situation an excavation is not an option. Our aim is not to create an archeological park, but to draw attention to the roman ruins.

Our goal is to create a new, structural layer, which brings balance to the field. We would like to recreate the atmosphere of the roman period. We would like to solve this problem playfully, without constructing new buildings. Instead, a new installation will be set up, which brings information to the public about the ancient ruins. Important part of the job is to find connection between audiences of different ages, helping them in the process of understanding. In the midst of planning we will discuss an ideal state which hopefully will represent the future relations. This ideal state is currently not visible, so the installation is planned to be an architectural initiation, which reunites the area, summarizes the spirit of ancient roman people, and sets up locals on the way of transformation.

Our influence is Robert Tschumi's Parc de la Villette in Paris. This park is a leading innovation, which brings playful red colours into the everyday city. The 26 „folies” (arranged in a regular matrix) mean a fine relationship with the park individually and together as well.

We would like to change the park in a way, that respects the current functions, but keeps an eye on the future. This intervention will restructure the park and creates room for the ancient roman world which is absent from Marosvécs at the moment.

BEVEZETÉS

Az idei TDK a római kori Dacia határát védő limes egyik elemének, a marosvécsi erődnek a vizsgálatával foglalkozik. A római erőd helye felkutatott, ismert, a köztudatban mégsem rögzült méltóképpen a létezése. Feladatunk megteremteni a római kor jelenlétét Marosvécsen, ügyelve a beillesztés érzékenységére.

MAROSVÉCS

Marosvécs /*Brâncovenești*/ a romániai Maros megyében található, a Maros jobb partján, jobb oldalt a Görgényi havasokkal.

A falu északi végében alacsony dombon emelkedik a kétemeletes várkastély. A mai várkastély helyén a római korban castrum állt, amely a Maros völgyét védte. A római erődítmény a népvándorlás viharában elpusztult, köveiből építették fel az Árpád-korban a mai vár őseit. Az államalapítást majd a tatárjárást követően felépült erődítés a mai várkastély gyümölcsös kertjében volt, már csak sáncái láthatók, építőanyagát felhasználták a középkori várkastély építéséhez. A kezdetben királyi vár valószínűleg IV. Béla idejében került a Bánffy család őseinek birtokába, majd többször gazdát cserélt.

A mai várkastélyt a losonci Dezsőfi család építette a XV. században. A Kemény család 1648-ban kapta meg a várat. Az egykori erdélyi fejedelem leszármazottai a második világháború utánig, közel - 300 éven keresztül- lakták a várkastélyt. Utolsó lakója, az 1971-ben elhunyt Kemény János báró a várkastély parkjában nyugszik. Kemény János alapította a romániai magyar írókból és költőkből álló Helikon közösséget, amely évente egyszer a kastélyban vendégeskedett. Kemény János sírja az egykori angolkertből megmaradt tölgyfák alatt található, a Kós Károly által tervezett Helikon emlékasztal mellett, Vass Albert sírja közelében. Az államosítást követően a kastélyban 2014-ig elmeógyógyintézet működött, az örökösök ezután kapták vissza a lelakott épületet, amely azóta látogatható, de felújításra, hasznosításra vár. A betegeket a kastély szomszédságában, a vicus területére épített új épületekbe költöztették, ezekhez új utat vezettek, elvágva egymástól a kastélyt és a hozzá tartozó gyümölcsöst, amely a hajdani római falu helyén található.

A vár mögött hatalmas park húzódik. A park kinézete az évszázadok során lényegesen megváltozott. A somoskert, a sáfrányos, a virágoskert, a méheskert, a vár körül ríkoltozó pávák mára eltűntek. A parkban néhány különleges fa törzsén található latin megnevezés utal arra, hogy itt valamikor arborétum volt.

RÓMAI LIMES

A római limes Maros megyei limes szakaszán három segédcsoport tábor ismert a mai Marosvécs, Mikháza és Sóvárad határában, illetve területén. Ezek szomszédságában települések jöttek létre, ahol a katonák hozzátartozói és a szükségleteiket kiszolgáló kereskedők és kézművesek telepedtek le. A táborokat a limes út kapcsolta össze, lehetővé téve a katonaság ellátását és a csapattestek gyors mozgását. Az itt állomásozott katonák feladata volt az ezzel párhuzamosan haladó határ védelme, amit ő- és jelzőtorony rendszerrel, valamint völgyzáró gátak kiépítésével valósítottak meg. Az erőd egy teljesen átlagos, szabvány szerint kialakított római archetípus volt. Majdnem négyzetes alapterületű tábor, melyet tornyokkal és kettős árokkal erősített, vastag falú védmű határolt. A táboron belül szabályos úthálózat épült ki és ezek mentén álltak a különböző épületek. Középen állt maga a principia, avagy a parancsnoksági épület, körülötte pedig a tábori barakok.

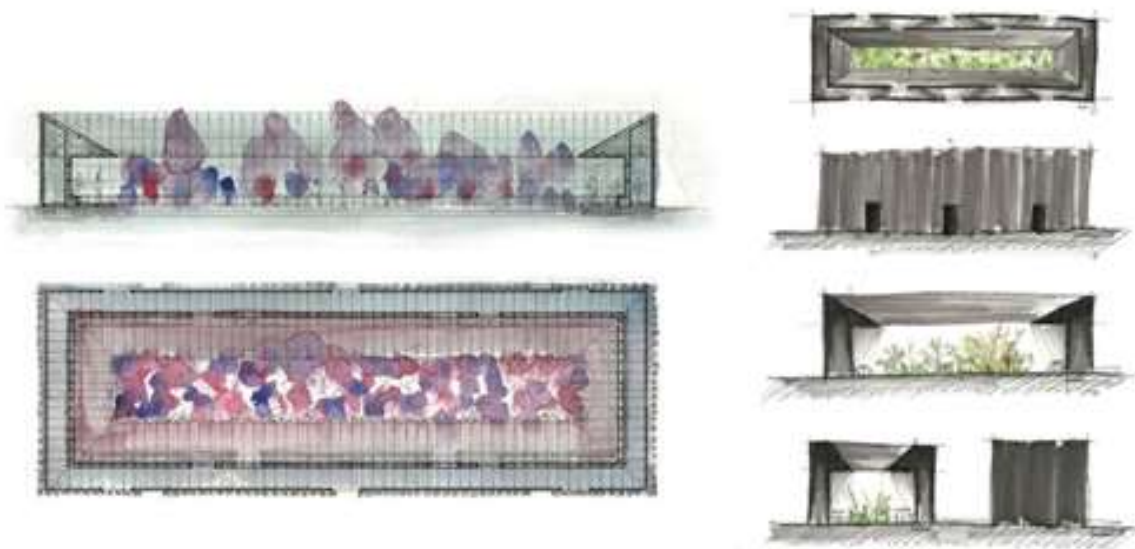
Marosvécsset a rómaiak nem hiába választották castrum építésének helyszínékként, mivel egy stratégiai igen fontos pontnak számított a történelem folyamán.

A Maros megyei limes projekt legfőbb célja a limeshez tartozó lelőhelyek népszerűsítése és a határvédelmi vonal turisztikai hasznosítása, amely a helyi közösségekkel való együttműködés révén valósulhat meg. A TDK dolgozatok az egyetemi hallgatókat is bevonják a projektbe.

ELŐKÉPEK

Peter Zumthor – Serpentine Pavilion, 2011

Zumthor londoni ideiglenes pavilonjának koncepciója a *hortus conclusus*, az elmélkedésre kialakított tér elve körül forog. A pavilon kívülről egy sötét textilfallal körülvett épület, melynek mondandója csak akkor értelmezhető, ha belépünk a belső világába, a kertbe. Az épület csak háttérként funkcionál, a virágokkal és fényvel teli belső kert színpadjául szolgál. A parkból árnyékos és sötét járatokon át jutunk be az épület belsejébe, amely fokozatosan egy központi kertté alakul át. A kert a város ellentétéként nyugalmat kínál, lehetőséget ad arra, hogy a zajtól, forgalmából kivonjuk magunkat. Leülhetünk, sétálhatunk, végignézhetjük a virágokat. “Erőteljes és emlékezetes élmény ez, sok idővel és emlékezéssel”, nyilatkozta Zumthor a pavilonról.

Az egész építmény tulajdonképpen egy fal, amely kijelöli és elhatárolja a belső kertet. Zumthor a kert határát jelentő kerítést formálta meg. Arra koncentrál, amit helyzetbe hoz, és azokra, akik használják.

Esetünkben a kastélykertben elhelyezett pavilonok is a látogatók figyelmét irányítják, megteremtik a kapcsolatot a látogatók és a kert alatt elhelyezkedő romok között. Ahogy a londoni Serpentine Pavilon inspirálja a látogatókat a megfigyelésre, a mi célunk felkelteni a a közönséget érdeklődését a lábuk alatti világra, elindítja őket az elmélkedés útján.

Anette Gigon, Mike Guyer – Kalkreise, régészeti park és múzeum, 2002

A zürichi Anette Gigon és Mike Guyer irodája által tervezett múzeum és régészeti park egyértelműen alárendeli magát a környező tájnak és a történelemnek. Mintha a környezetének történetét fordítaná le a tér nyelvére. A múzeum a 2000 évvel ezelőtti Varus csatának állít emléket, amikor a germánok bekerítettek és megsemmisítettek egy római légiót.

A park építészeti elemeit - a három pavilon, a bástya szteléje és a múzeum előtt induló "római út" - a látogatónak magának kell felfedeznie, ezen absztrakt elemek segítségével. A háttértudás, a képzelőerő és az érzékelés együttese szükséges a megértéshez. "Mi történt ezen a helyen?" - A választ a park gondosan megtervezett szimbólumrendszere és a befogadás élménye adja.

A marosvécsi installáció is ilyen absztrakt módon igyekszik a történelmet megidézni.

KONCEPCIÓ

Mivel a római erőd a Kemény kastély alatt fekszik, ebben a helyzetben a romok feltárása, konzerválása nem jelentene megoldást, nem egy régészeti park kialakítása a célunk. Helyette a római kor egykori jelenlétére szeretnénk felhívni a figyelmet, absztraktabb formában.

A célunk egy új, strukturált layer megalkotása, amely rendezi a területen jelenleg uralkodó kissé zavaros állapotot. Fogózkodó pontokat szeretnénk kialakítani a hajdani római kor hangulatát, szellemét megidézve.

A feladatot játékosan, nem épületek emelésével oldjuk meg, hanem egy több elemből álló installációval, egy pavilon-rendszer felállításával, amelyek egyben információval is ellátják az embereket az alatta megbújó romokról.

Fontos szempont volt számunkra, hogy megtaláljuk a kapcsolatot a különböző korosztályokkal, segítve számukra a megismerés és a befogadás folyamatát. Így a felfedezés, befogadás játékos formában történik, a “kukucsálás” motívumán keresztül. A pavilonba betekintve egy időkapuszulába kerülünk. A jelenlegi látványba ágyazott, a római kort idéző panorámák segítségével visszarepülünk az időben.

A látogatók a kastélyhoz vezető szerpentes úton érkeznek, itt kezdik meg a sétát. A birtok egész területén találkozhatnak pavilonokkal, melyek helyét egy meghatározott rendszer alapján jelöltük ki. A pavilonok elhelyezésének rasztere az egykori castrum irányultságához igazodik. A fő csomópontokon állítottuk fel az elemeket, például a két fő út kereszteződésénél, vagy a saroktoronyoknál. Ez a raszter ismétlődik a vicusban is, a mostani gyümölcsös és diófás területén. A jelenlegi állapotok kuszaságát ellensúlyozza ez az egységes, szabályos, új “layer”.

A tervezés során felvázoltunk egy ideális állapotot is, amely a remélt jövőbeni birtokviszonyokat jeleníti meg. A kórház épületeit elköltöztetnénk a kastély területéről, a szanatórium új együttesét egy a birtokot megkerülő útvonalon keresztül lehetne megközelíteni, a gyümölcsös és a kastély kettévágása nélkül. Ezen ideális állapot kialakulása még a jövő kódébe vész, ezért az installációval egy építészeti kezdeményezés is a célunk lenne, amely összekapcsolja az egymástól elszakított birtokrészeket, megidézi a római kor emberét, valamint elindítja a helyieket a változás útján.

Koncepciónk fontos eleme, hogy mobil elemeket tervezzünk, melyek nem igényelnek áramot, energiát a működéshez és könnyen áthelyezhetőek, ha a körülmények úgy kívánják. Bármikor felállítható egy új elem az aktuális feltárások mellett, vagy irányjelzőként a faluban távlati képpel a castrumról... A pavilonok falán elhelyezett képek, plakátok bármikor cserélhetőek és kiegészíthetőek mobil díszletekkel.

Mivel az elemek installációkat, illetve képeket rejtenek, így szükség van írott információra is, melyek a laikus szemlélőt látják el magyarázattal. Ezek elhelyezhetőek a dobozok külső felületén.

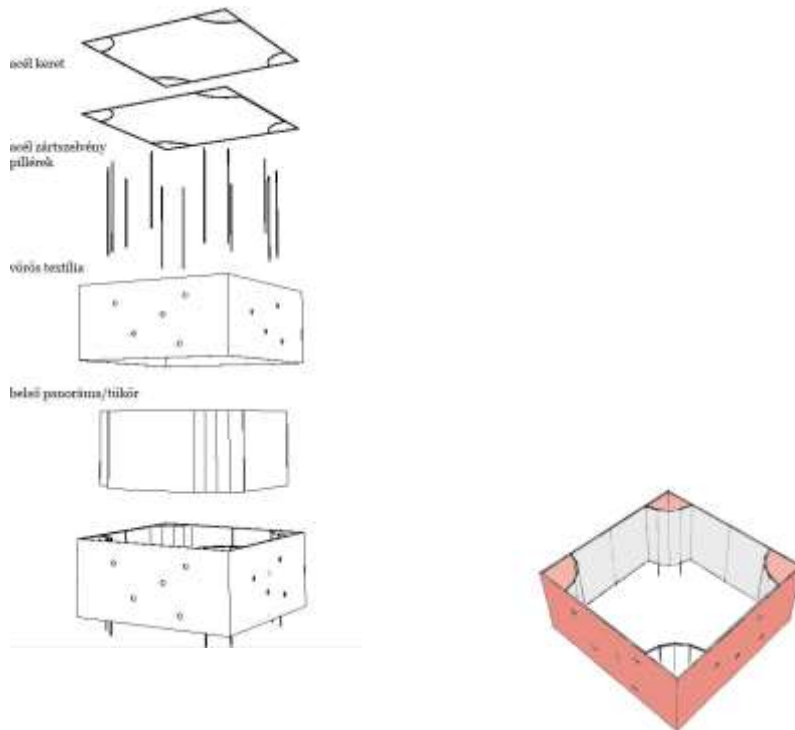
A kastélykertben elhelyezett pompeii vörös pavilonok sétára, majd betekintve időutazásra invitálják a látogatókat. A séta során felbukkanó dobozok összekötik a széttagolt helyszíneket és a bennük elhelyezett képek és installációk megjelenítik a római kor szellemét.

PAVILONOK

Az általunk tervezett pavilonok háttérként szolgálnak a falakon belül megidézett római világnak.

A vörös textíliával fedett, könnyen szerelhető acélszerkezet lábakon áll, így a táj egysége megmarad, melyet nem szakítanak meg vastkos alapok.

A pavilonok 4x4-es raszterben épülnek, 40 cm-rel eltartva a terepszinttől.

A hét pavilon témája:

1. Kastély udvarán elhelyezett elem: A kastélyba érkező látogatókat bevezeti a római kori világba, információkkal látja el a park további elemeiről.
2. Központi elem: A cardo és decumanus találkozásánál felállított pavilon a 2 fő irányt jelöli ki, 1-1 lyukkal az adott irányba.
3. Kapu: A feltárt kapu helyén toronyszerű pavilon kerül elhelyezésre, mely egy fa köré épül fel. Az egyetlen pavilon, mely belülről kifelé irányítja a szemlélődést. A fára szögelt fellépők segítségével magasabbról is ki lehet tekinteni a tájra.
4. Torony: A katonai élet, harcok bemutatására választott pavilon az egykori védelmi funkciókat ellátó egyik saroktorony helyén épül fel. A doboz belsejében elhelyezett katonai alakok (farostlemezből kivágva) a hajdani hadsereget jelképezik.

5. Fürdő: A római kori fürdőt körpanoráma idézi fel.
6. Mindennapi élet: A vicus területén lévő elem a római kori mindennapok világát idézi körpanorámával és római alakokkal.
7. Út menti panoráma: A római kori harcászati és mindennapi élet összefoglalása képekben, panoráma a római kori település látványával.

ÖSSZEGZÉS

A dolgoztunk kulcsszava az ideiglenesség, mely nem akadályozza a jelenlegi működést, ugyanakkor sürgeti a viszonyok rendezését. Ez a mobilitás adta a pavilonok szerkesztésének alapját. A másik fontos dolog volt számunkra, hogy megteremtsük a római jelenlétet Marosvécsen játékos formában.

FORRÁSOK

<http://www.limesdacicus.ro/hu/>

<http://www.kemenyinfo.hu/>

<http://www.archdaily.com/146392/serpentine-gallery-pavilion-2011-peter-zumthor>

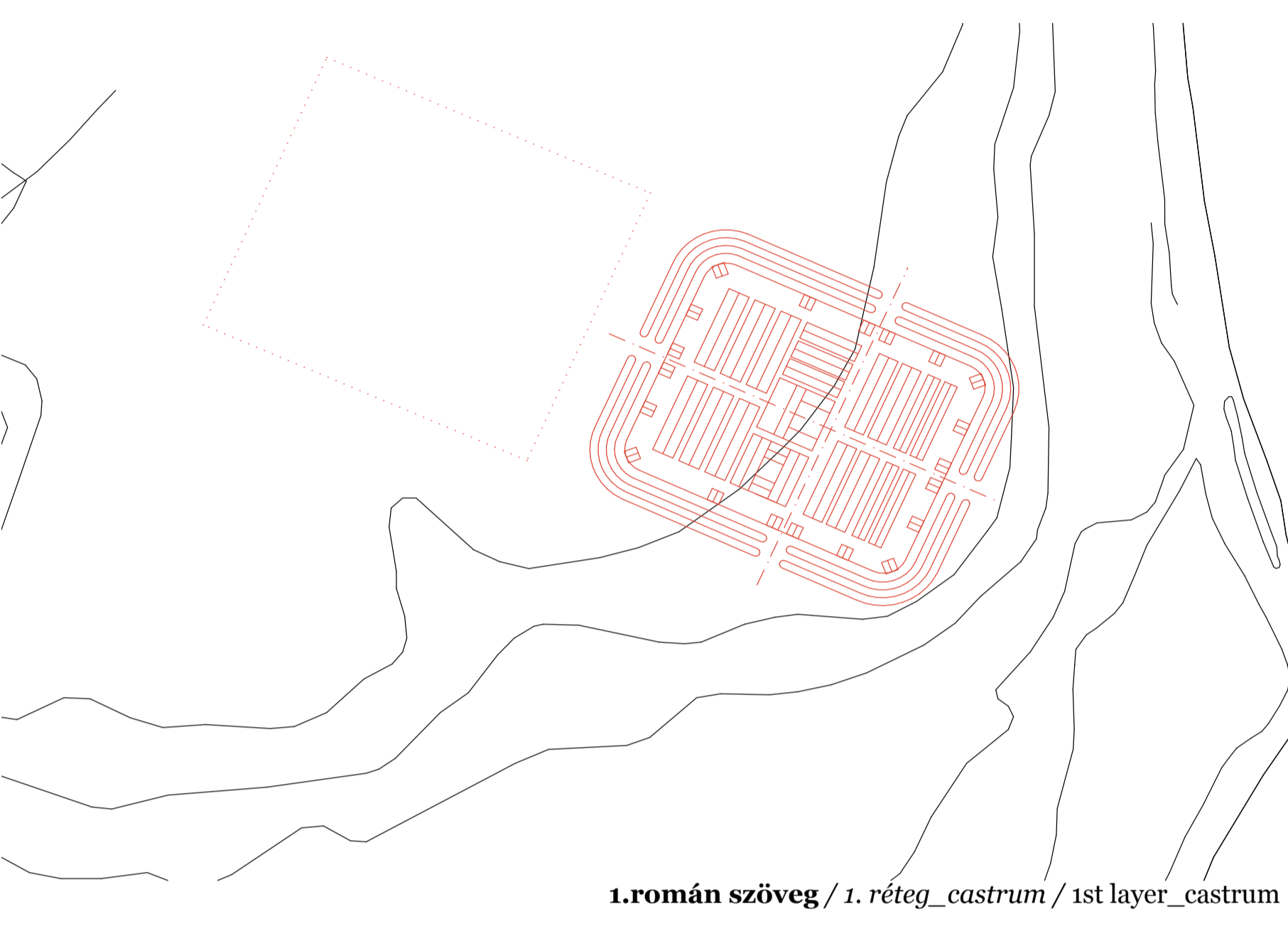
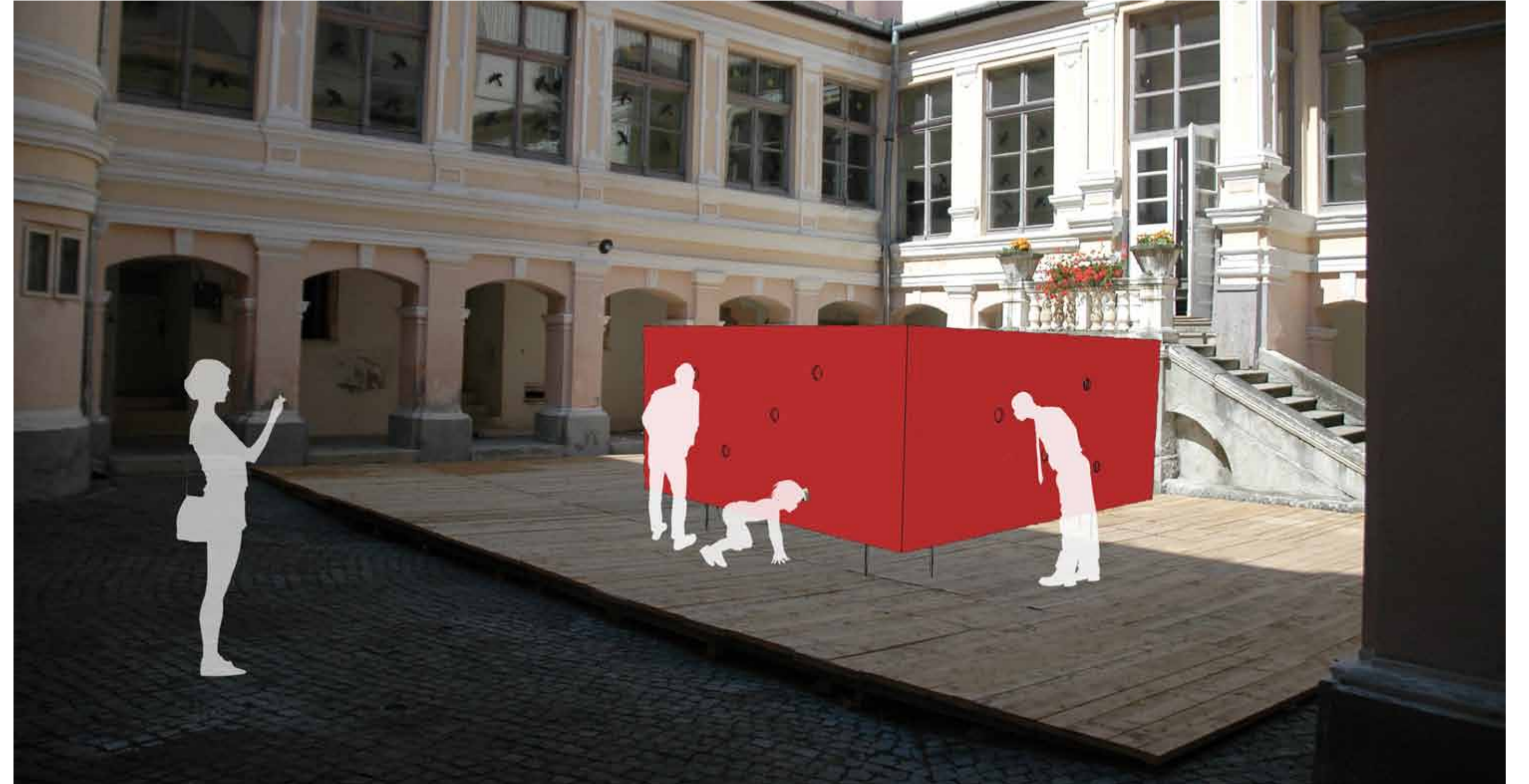
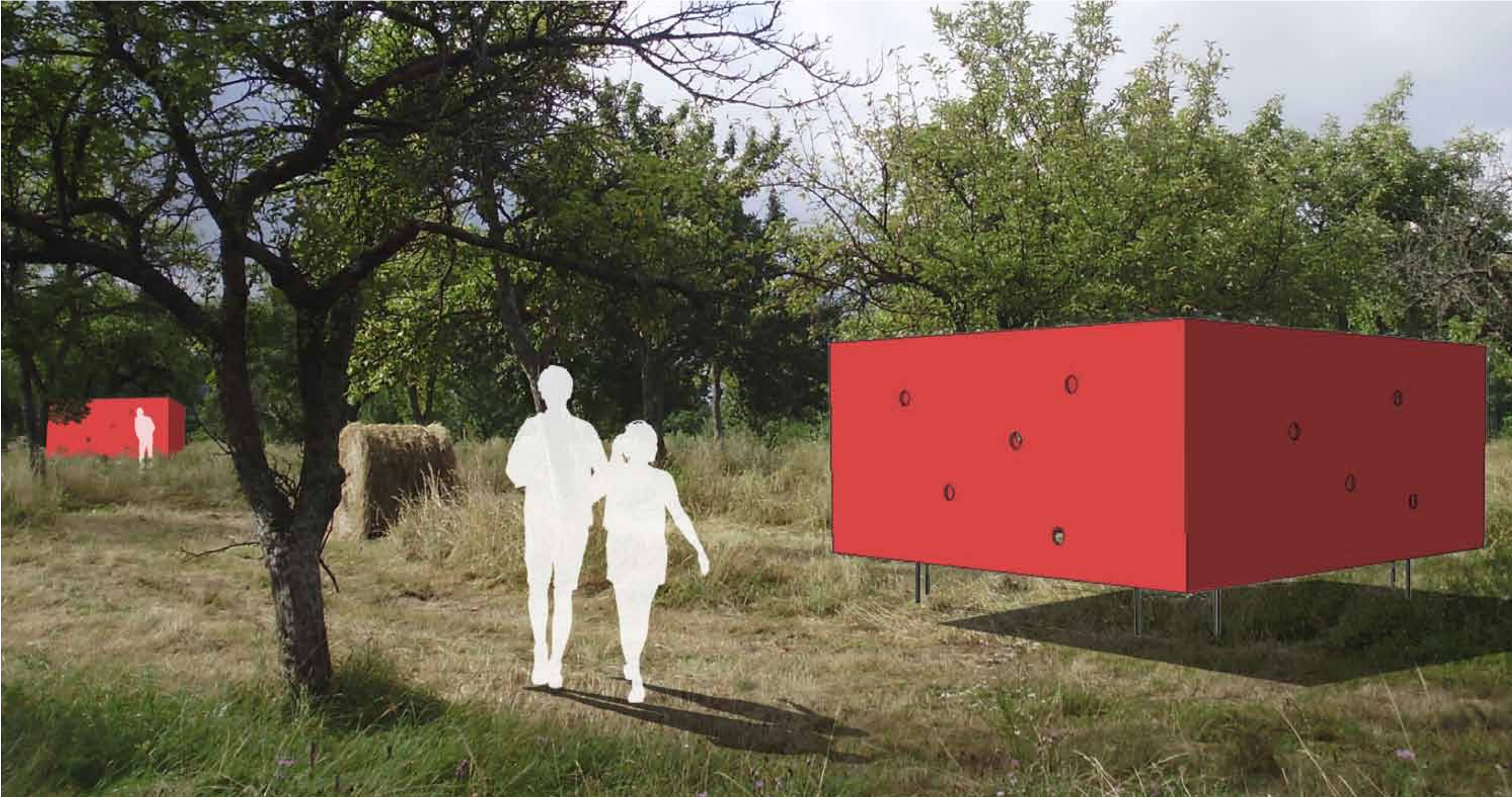
BIBLIOGRÁFIA

Szilamér Péter Pánczél: A római Dácia keleti limes-ének kutatása Maros megyében / Searching for the eastern limes of Roman Dacia in Mureş County. In: Gaul C., Sági G., Vasáros Zs. (eds.) *Identitás és kultúra / Identity and culture*. Budapest, 2014, 18-21.

Constanze Höpken, Manuel Fiedler, Gregor Döhner: Erasmus IP – a római limes az európai kultúrtájban / Erasmus IP – the roman limes as european cultural landscape. In: Gaul C., Sági G., Vasáros Zs. (eds.) *Identitás és kultúra / Identity and culture*. Budapest, 2014, 16-17.

Szilamér-Péter Pánczél, Manuel Fiedler, Constanze Höpken, Gregor Döhner, Máté Szabó, László Lenkey, Nicoleta Man: Forschungen am Dakischen Ostlimes zwischen Brâncovenesti und Sărăţeni. In: *Der Limes* 8, 2014, 23–27.

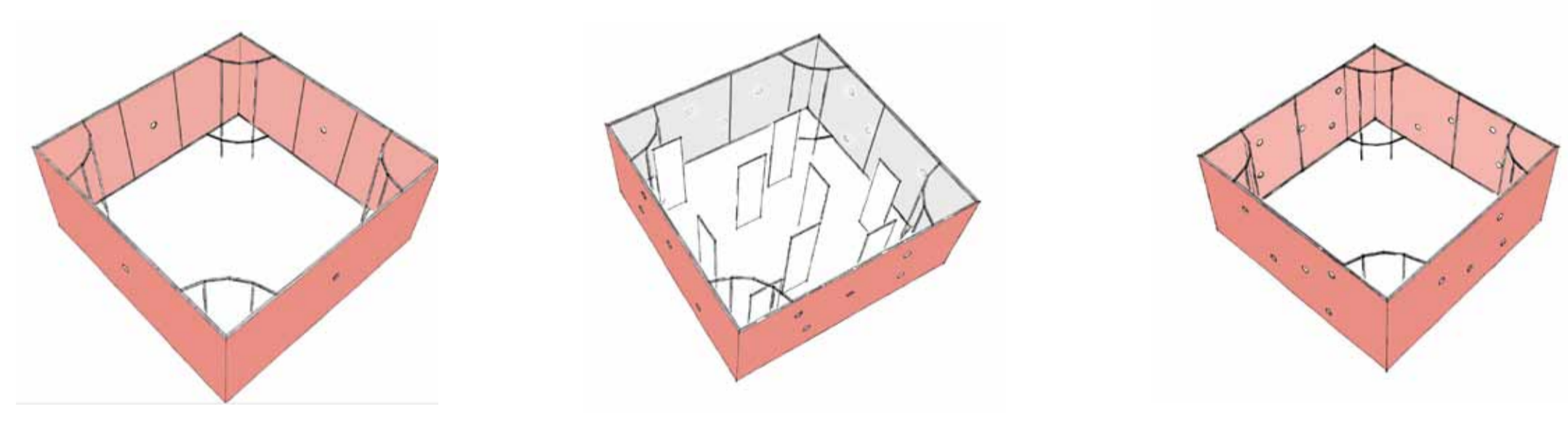
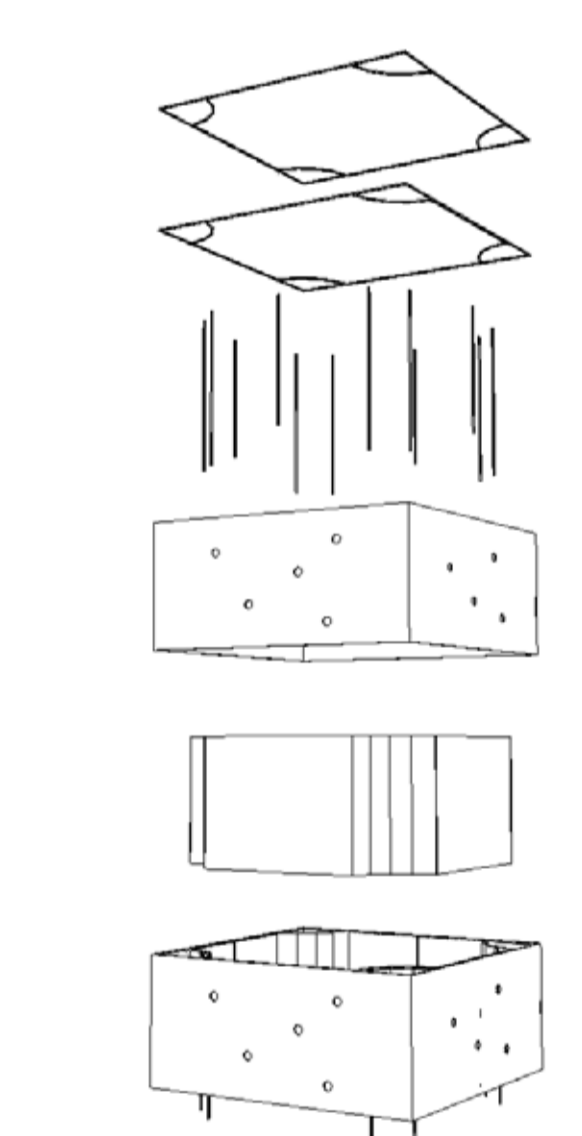
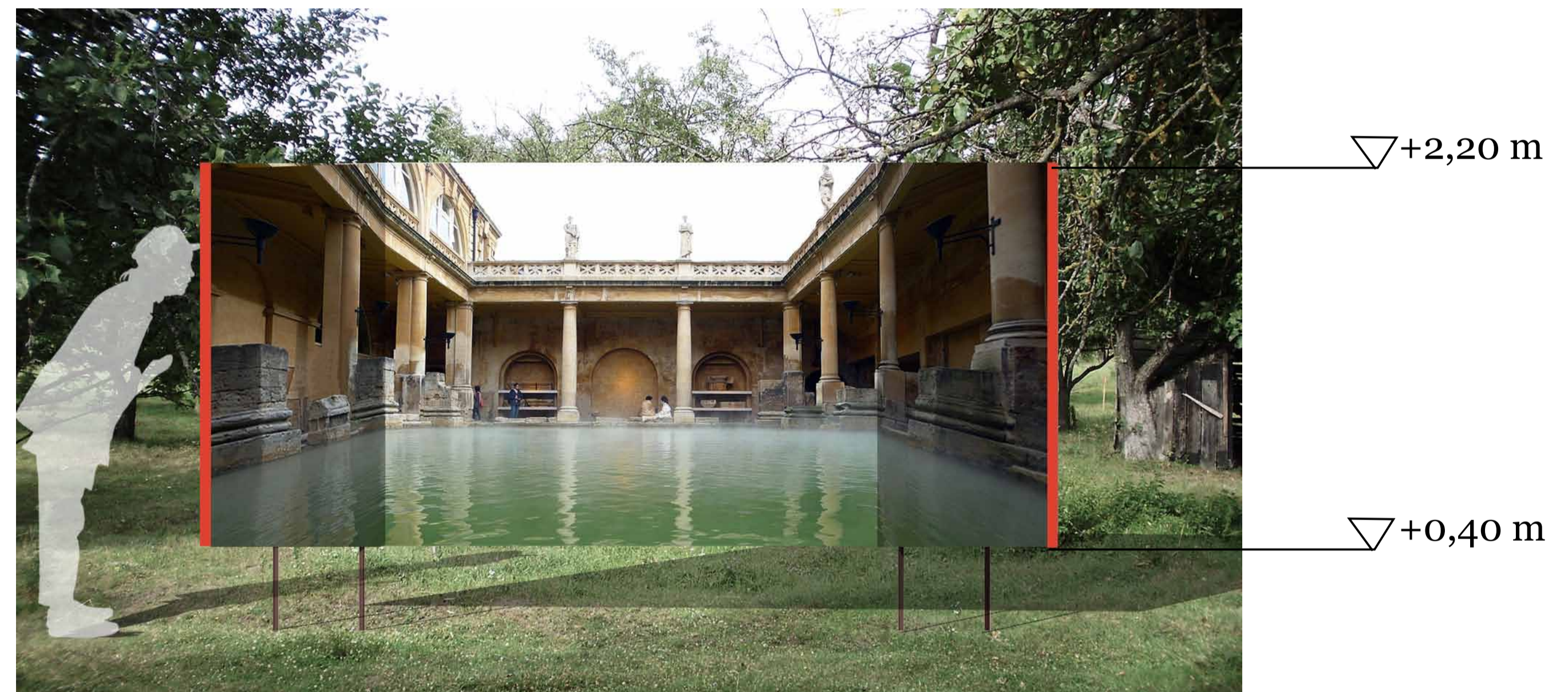
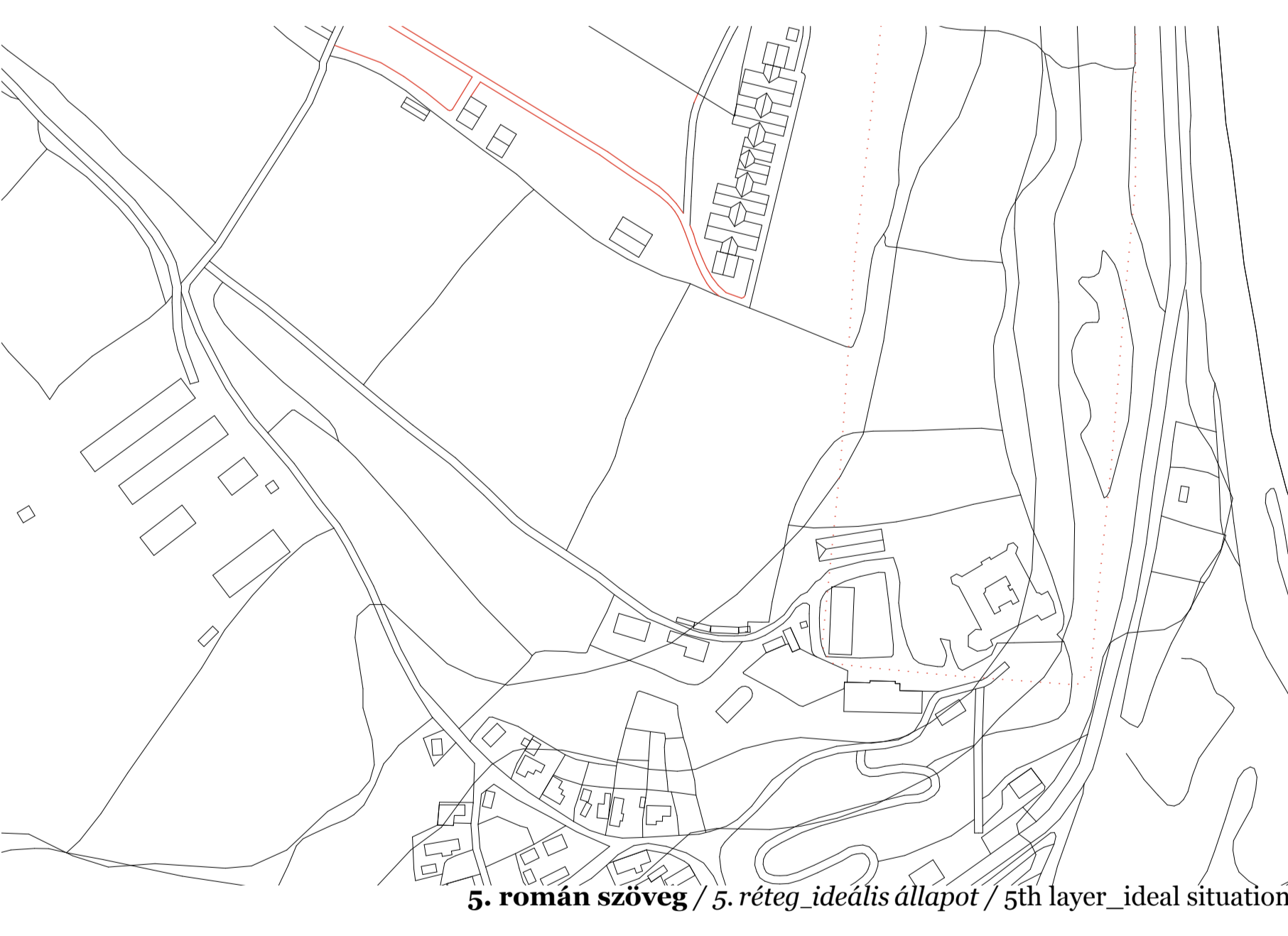
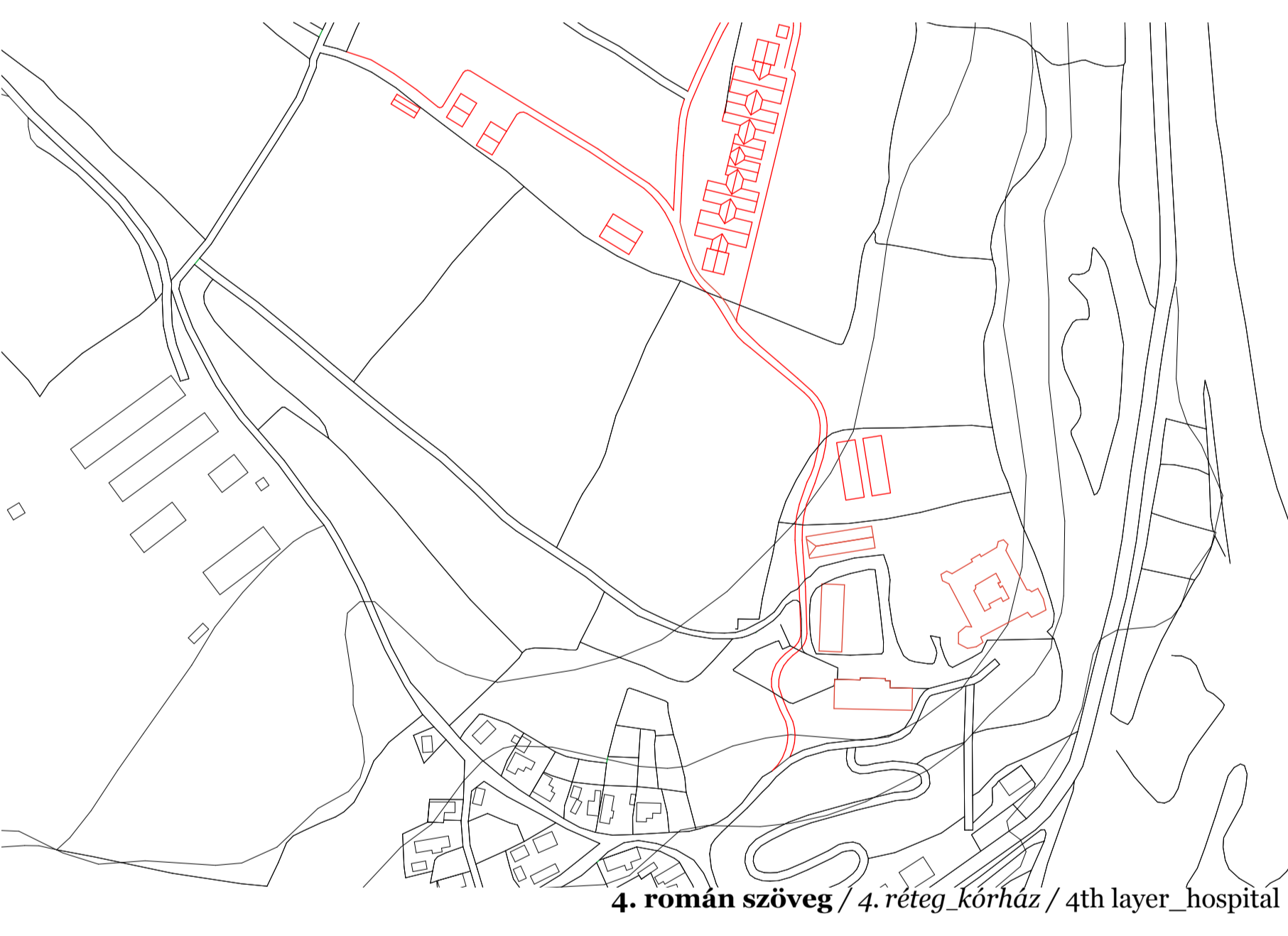
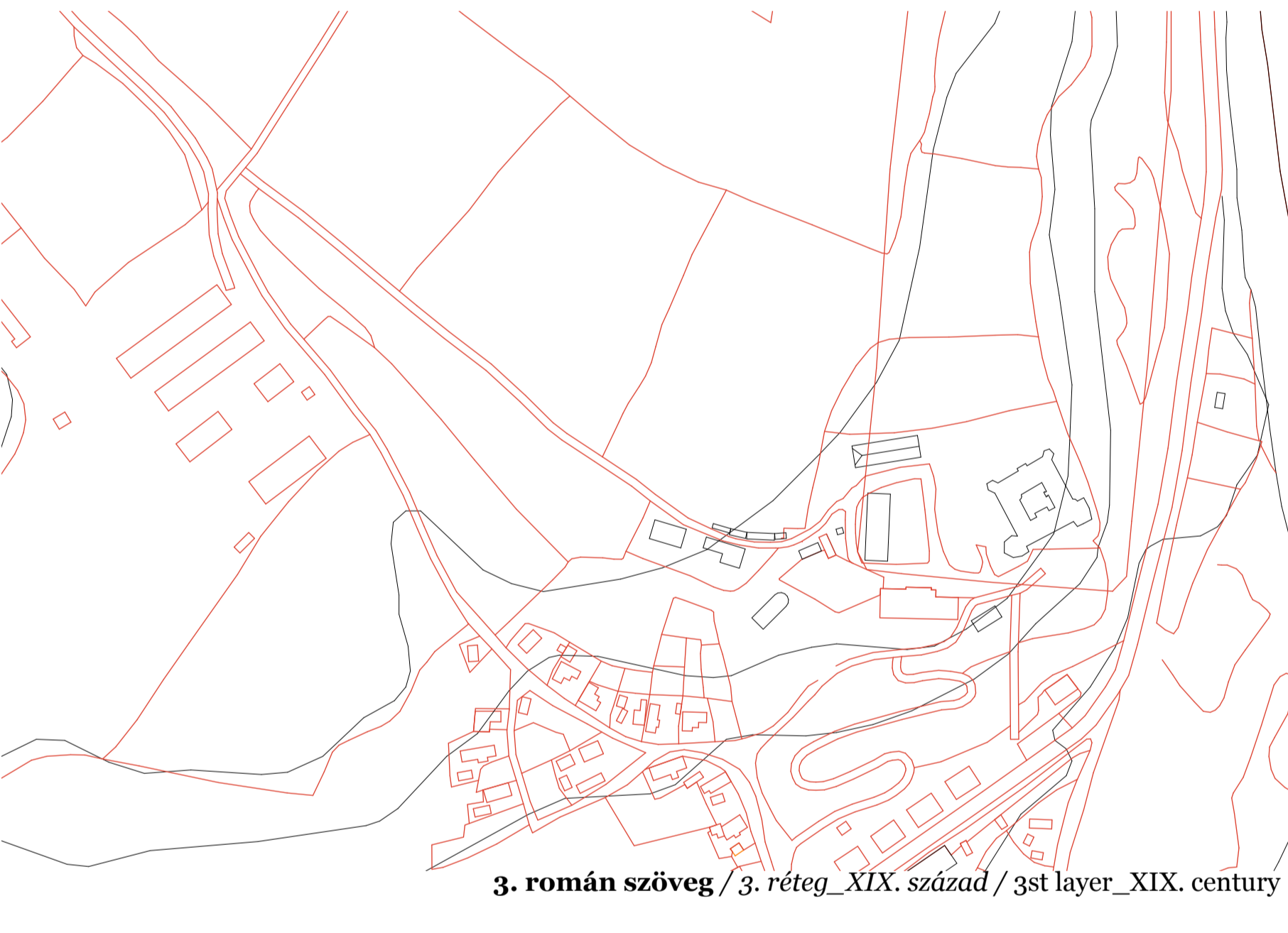
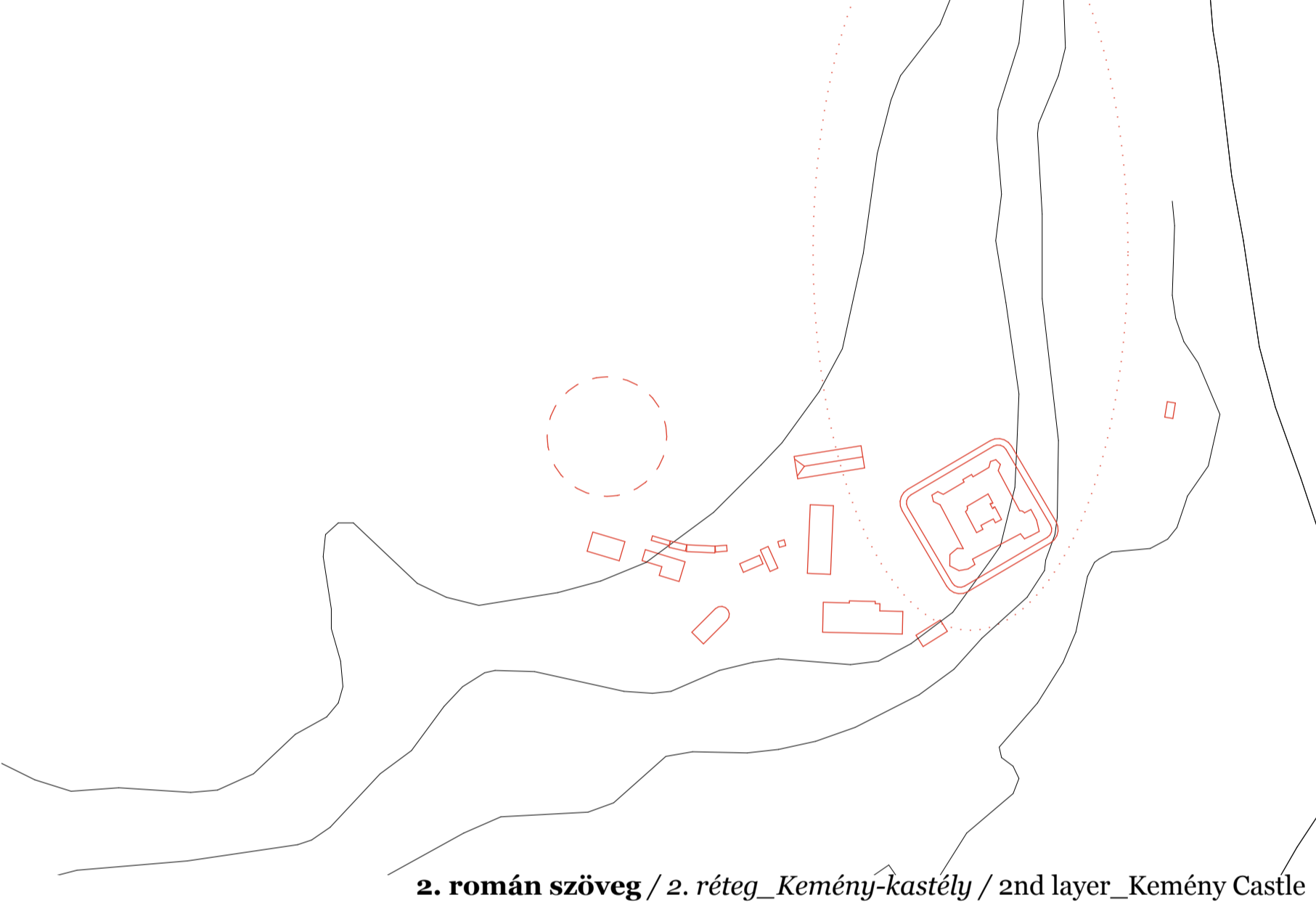

K O N C E P C I Ó C O N C E P T I O N

A római kor jelenlétét szeretnénk megteremteni Marosvécsen, ügyelve a beillesztés érzékenységére. A célunk egy új, strukturált layer megalkotása, amely állandóságot hoz a területen jelenlévő keszkesza állapotba. Fogózkodó pontokat szeretnénk kialakítani a hajdani római kor hangulatát megidézve. A feladatot egy több elemből álló installáció felállításával oldjuk meg, amely egyben információval is ellátja az embereket az alatta megbújó romokról. A felfedezés játékos formában történik, a "kukucsálás" mozzanatán keresztül. A pavilonba betekintve egy időkapuszalába kerülünk. A kastélykertben elhelyezett pompeii vörös pavilonok sétára invitálják a látogatókat. A séta során felbukkanó dobozok összekötik a széttagolt helyszíneket és a bennük elhelyezett képek és installációk megidézik a római kor szellemét. A pavilonok elhelyezésének rasztere az egykori castrum irányultságához igazodik. A fő csomópontokon állítottuk fel az elemeket. Ez a raszter ismétlődik a vicusban is, a mostani gyümölcsös és diófás területén. A jelenlegi állapotok kuszaságát ellensúlyozza ez a szabályos, új layer. A tervezés során felvázoltunk egy ideális állapotot is, amely a remélt jövőbeli birtokviszonyokat jeleníti meg.

We would like to create the atmosphere of the roman period at Marosvécs and to join sensitively our conception to the current situation. Our aim is to create a new, structural layer, which brings balance to the field. We would like to solve this problem playfully, without constructing new buildings. Instead, a new installation will set up, which brings information to the public about the ancient ruins. The discovery happens playfully with "peeping". When we look into the pavilion, we start to travel in time. The pompeian red pavilons placed in the park of the castle invite the audience to take a walk. The pavilons reunite the area and summarize the spirit of ancient roman people with the help of the images and installations placed inside. The location of the pavilons is adapted to the system of the castrum. The boxes are placed at the most important locations. The system is the same in the orchard and among the walnut trees. This new layer will restructure the park. In the midst of planning we will discuss an ideal state which hopefully will represent the future relations.

P A V I L O N O K P A V I L I O N S

A mobil elemek nem igényelnek infrastruktúrát a működéshez, könnyen áthelyezhetőek. A pavilonok falán elhelyezett plakátok bármikor cserélhetőek és kiegészíthetőek mobil díszletekkel. A dobozok külső felülete alkalmas információ elhelyezésére. A vörös textíliával fedett, könnyen szerelhető acélszerkezet lábakon áll, 40 cm-rel eltartva a terepszinttől, így a táj egysége megmarad. A pavilonok 4x4 méteres raszterben épülnek.

The temporary elements don't need any infrastructure and they are moveable. The posters placed on the inner side of the pavilons can be replaced any time or other mobile elements can be added to the installation. The outer shell of the boxes can be a suitable surface for some additional information. The steel structure is easy to build up, from the outside it is covered with red tissue. They flow 40 centimeters from the ground, so they merge the landscape. The size of each pavilion is 4x4m.

